

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 636/2023-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Gabrielou Zelemovou, Heydukova 16, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 9Co/208/2018-755 z 15. októbra 2020 a proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/97/2021 z 29. marca 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 28. júla 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základných práv podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a podľa čl. 11 ods. 1 listiny rozsudkom krajského súdu a rozsudkom najvyššieho súdu označenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté rozsudky zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie. Súčasne sa domáha priznania náhrady trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom Okresným súdom Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 19C/79/2001 o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva sporných nehnuteľností bol sťažovateľ pôvodne v postavení žalovaného v 2. rade následne jediným žalovaným. Sťažovateľ v priebehu konania argumentoval tým, že sporné

nehnutelnosti už boli reálne rozdelené a sú v prírode reálne užívané ako výlučné vlastníctvo tejto strany konania. V prípade rozporov prichádza do úvahy iba žaloba o určenie vlastníckeho práva.

2.1. Rozsudkom okresného súdu č. k. 19C/79/2001-267 z 10. augusta 2009 bola žaloba zamietnutá. Podľa názoru okresného súdu bolo potrebné ako predbežnú otázku vyriešiť najprv existenciu spoluvlastníctva. Okresný súd bol toho názoru, že na základe zmluvy zo 14. marca 1923 došlo k dohode nielen o držbe a užívaní, ale aj čo sa týka vlastníckeho práva, a preto v čase podania žaloby podielové spoluvlastníctvo k sporným nehnuteľnostiam už neexistovalo.

2.2. Uznesením krajského súdu č. k. 9 Co 354/2009-337 z 30. novembra 2010 bol rozsudok okresného súdu zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Podľa názoru krajského súdu okresný súd vec nesprávne právne posúdil, keď dospel k záveru o neexistencii podielového spoluvlastníctva.

2.3. Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 203/2014 z 24. júna 2015 bolo uznesenie krajského súdu zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Podľa názoru najvyššieho súdu konanie a uznesenie krajského súdu bolo postihnuté vadou podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku [účinného do 1. júla 2016; (ďalej len „OSP“)], ktorá spočívala v nedostatočnom odôvodnení.

2.4. Po vrátení veci bol uznesením krajského súdu č. k. 9 Co 318/2015-508 z 27. apríla 2016 rozsudok okresného súdu znovu zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Krajský súd identifikoval nesprávne právne posúdenie veci okresným súdom, ktoré spočívalo v závere o neexistencii spoluvlastníckeho vzťahu k sporným nehnuteľnostiam, ktoré malo zaniknúť reálnou del'bou na základe zmluvy z roku 1923.

2.5. Sťažovateľ s opakovaným uznesením krajského súdu nesúhlasil a podal proti nemu dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodil z § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 233/2016 z 24. mája 2017 bolo dovolanie sťažovateľa odmietnuté. Uznesenia krajského súdu a najvyššieho súdu napadol sťažovateľ ústavnou sťažnosťou. Tá bola uznesením sp. zn. II. ÚS 61/2018 z 25. januára 2018 odmietnutá ako zjavne neopodstatnená (vo vzťahu k uzneseniu najvyššieho súdu) a ako podaná oneskorene (vo vzťahu k uzneseniu krajského súdu), keďže dovolanie bolo na základe jednoznačného znenia ustanovení Civilného sporového poriadku evidentne a už na prvý pohľad neprípustné.

3. Po vrátení veci okresný súd rozsudkom zo 16. mája 2018: I. podielové spoluvlastníctvo žalobkyne a sťažovateľa k sporným nehnuteľnostiam zrušil, II. prikázal špecifikované nehnuteľnosti do výlučného vlastníctva žalobkyne, III. prikázal špecifikované nehnuteľnosti do výlučného vlastníctva sťažovateľa, IV. prikázal špecifikované nehnuteľnosti do podielového spoluvlastníctva žalobkyne a sťažovateľa obom v podiele 2/4 k celku a v ďalších výrokoch určil, že neoddeliteľnou časťou rozsudku je geometrický plán, zamietol návrh na prerušenie konania, zastavil konanie voči žalovaným v 1., 3. a 4. rade a rozhodol o nárokoch strán sporu na náhradu trov prvostupňového, odvolacieho a dovolacieho konania a o povinnosti nahradiť trovy štátu. Okresný súd sa nezaoberal existenciou či neexistenciou spoluvlastníctva medzi stranami, s odkazom na právny názor krajského súdu vyjadrený v uznesení č. k. 9 Co 318/2015-508 z 27. apríla 2016

o existencii spoluvlastníckeho vzťahu. Okresný súd iba konštatoval, že čl. V kúpno predajnej zmluvy upravoval užívanie domu s popisným číslom 156 a stodoly nad humnom a troch maštali, ktoré mali užívať kupujúci v podiele $\frac{1}{2}$, že zo znaleckého posudku [REDAKOVANÉ] vyplýva, že od uzavretia tejto zmluvy strany sporu aj ich právni predchodcovia zaberali rôzne výmery nehnuteľností a že v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 325/94 rozhodoval okresný súd iba o užívaní nehnuteľností. Všetky návrhy sťažovateľa na doplnenie dokazovania zamietol. Pri vypořádání spoluvlastníctva vychádzal z návrhu [REDAKOVANÉ] na reálne rozdelenie nehnuteľností. Sťažovateľ s navrhovaným rozdelením nesúhlasil, no nepredložil relevantné dôkazy preukazujúce nemožnosť vykonania navrhovanej reálnej del'by.

4. O odvolaní žalovaných rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom tak, že rozsudok okresného súdu v napadnutých častiach potvrdil. Zopakoval argumenty uvedené v uznesení č. k. 9 Co 318/2015-508 z 27. apríla 2016, v ktorom nepovažoval za sporné, že na rozdiel od kúpno predajnej zmluvy z roku 1923 právni nástupcovia nadobúdateľov užívajú sporné nehnuteľnosti v iných, nie rovnakých podieloch, teda stav vedený v katastri nehnuteľností nezodpovedá skutočnému užívaniu týchto nehnuteľností. Je však nesporné, že sťažovateľ užíva väčší podiel ako $\frac{1}{2}$ nehnuteľností. Zmluvné strany, resp. ich právni nástupcovia zaberali z jednotlivých parciel rôzne výmery v súvislosti s viacerými prístavbami k pôvodnému domu, resp. novými stavbami. Stav a výmera existujúcich stavieb a nezastavaných pozemkov zjavne nekorešponujú so stavom nehnuteľností v čase uzavretia zmluvy v roku 1923. Neobstojí preto obrana sťažovateľa, že užíva len to, čo už užívali jeho právni predchodcovia od uzavretia zmluvy v roku 1923. Zároveň krajský súd zdôraznil, že ani skutočnosť, že sťažovateľ a už jeho právni predchodcovia dlhodobo užívali sporné nehnuteľnosti v inom (väčšom) rozsahu, nepreukazuje, že takéto „nadužívanie“ je výsledkom dohody. Podľa jeho názoru by závery rozhodnutia č. 911/1932 Úr. zb. rozhodnutí Najvyššieho súdu Československej republiky, na ktoré odkazuje sťažovateľ, boli naplnené v prípade bezpečného preukázania, že k dlhodobému nadužívaniu došlo na základe dohody (hoci aj konkludentnej). Dôkazné bremeno na preukázanie tvrdení o dohode o reálnej del'be nehnuteľností zaťažovalo žalovaných. Sťažovateľ svoju argumentáciu sústredil na otázku neexistencie spoluvlastníckeho vzťahu a neprodukoval žiadny návrh na vypořádání spoluvlastníctva inak.

5. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom dovolanie sťažovateľa zamietol. Dospel k záveru o danosti prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, no nepovažoval ho za dôvodné. Vo vzťahu k namietanému postupu krajského súdu, ktorý vyslovil záväzný názor o existencii podielového spoluvlastníctva bez zopakovania dokazovania a bez pojednávania, najvyšší súd zdôraznil zrušujúci charakter predmetného uznesenia krajského súdu s tým, že dokazovanie doplní alebo zopakuje okresný súd, a týmto postupom boli podľa jeho názoru rešpektované procesné práva strán sporu, ktorým bolo umožnené zúčastniť sa pojednávania a poskytovať tvrdenia a dôkazy. Konštatoval, že v spore nezistil závažné deficity v dokazovaní. K namietanému nesprávne právnemu posúdeniu [§ 421 ods. 1 písm. a) CSP] uviedol, že sťažovateľ nešpecifikoval nijakú konkrétnu právnu otázku, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie krajského súdu a pri riešení ktorej sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe, ktorú rovnako neoznačil.

II. Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu vzhladá porušenie jeho práva na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie v porušení práva na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia, v arbitrárnom výklade zákona, nesprávnom použití právnych predpisov, porušení princípu právnej istoty a predvídateľnosti rozhodnutí, porušení dvojinstančnosti konania a rovnosti strán;

a) k porušeniu princípu právnej istoty sťažovateľ uvádza, že bol toho názoru, že jeho vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam už bolo prejudiciálne posúdené v konaní vedenom pred okresným súdom pod sp. zn. 5 C 325/94. Pokiaľ už bola v občianskoprávnom konaní právoplatne vyriešená určitá otázka hmotnoprávneho vzťahu, je súd v inom konaní, v ktorom má túto otázku posúdiť ako prejudiciálnu, viazaný jej skorším posúdením. Tým, že súdy v prejednávanej veci rozhodli v rozpore so závermi vyplývajúcimi z konania vedeného pod sp. zn. 5 C 325/94, nerešpektovali záväzné súdne rozhodnutie a postupovali v rozpore s ústavou. S touto skutočnosťou sa zároveň nijak nevysporiadali;

b) podľa sťažovateľa kúpnopredajná zmluva z roku 1923 nebola vyhodnotená v zmysle právnych predpisov platných v dobe jej vzniku, podľa § 854 Občianskeho zákonníka sa vznik právnych vzťahov a nároky z nich vzniknuté posudzujú podľa právnych predpisov platných v čase ich vzniku, v prejednávanej veci 14. marca 1923. Súdy zároveň nevysvetlili, prečo nevzali do úvahy judikatúru o reálnej delbe v minulosti, pričom existencia reálneho užívania nehnuteľností nebola sporná. Sťažovateľ zdôrazňuje, že pre rozhodnutie veci bolo podstatné ustáliť, či právni predchodcovia strán sporu zapísaní v pozemkovej knihe ako spoluvlastníci v ideálnych podieloch mali vo výlučnej držbe a užívaní určité časti sporných nehnuteľností. Stav oddeleného a výlučného užívania oddelených častí v prírode (existujú nemí svedkovia) označených osobitným parcelným číslom (okrem spoločného dvora) nebol medzi stranami sporný. Podľa názoru sťažovateľa reálnu delbu preukazujú aj znalecké posudky;

c) porušenie princípu rovnosti zbraní sťažovateľ vidí v postupe súdov, ktoré ho postavili do nevýhodnejšej pozície oproti žalobkyni (ktorá podľa sťažovateľa nemusela dokazovať nič, nepreukázala ani existenciu sporov týkajúcich sa sporných nehnuteľností);

d) krajský súd prijatím záväzného právneho názoru sťažovateľovi odňal právo konať pred súdom a porušil jeho právo na spravodlivý proces. Krajský súd zmenil právny názor bez zmeny skutkového stavu a kvôli tejto zmene už sťažovateľ nemal do konca sporu možnosť preukázať svoje tvrdenia. Ak by krajský súd nariadil pojednávanie, zopakoval dokazovanie a vyzval strany sporu, aby sa vyjadrili k novej aplikácii § 142 Občianskeho zákonníka, bol by sťažovateľovi daný priestor na argumentáciu, s ktorou by sa krajský súd musel vysporiadať (táto námietka smeruje v podstate proti v poradí druhému zrušujúcemu rozsudku krajského súdu z 27. apríla 2016, pozn.). Okresný súd bol po zrušení jeho v poradí prvého rozsudku a vrátení mu veci na ďalšie konanie viazaný právnym názorom krajského súdu a sťažovateľ už po vrátení veci nemohol predkladať dôkazy, ktoré by mohli zvrátiť právny názor krajského súdu. Okresný súd svoje rozhodnutie založil

na závere o neunesení dôkazného bremena sťažovateľom no zároveň odmietol vykonať ním navrhované dôkazy;

e) nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu spočíva v tom, že nereagoval na odvolacie námietky sťažovateľa, že okresný súd odmietol vykonať dôkazy predložené sťažovateľom;

f) porušením procesných práv sťažovateľa došlo aj k odňatiu jeho vlastníckeho práva k časti sporných nehnuteľností, ktoré spočíva v zmene podmienok prístupu do záhrady a stodoly. Spoločný dvor bol prístupovou cestou pre oboch spoluvlastníkov do stodoly a na záhradu. Práve táto existujúca prístupová cesta pre sťažovateľa napadnutým rozsudkom krajského súdu zanikla a nový prístup (ktorý sťažovateľovi znemožňuje účelné využívanie jeho vlastníckeho práva k záhrade a stodole) bol vytvorený na základe geometrického plánu bez toho, aby sťažovateľ k tomuto reálnemu deleniu mohol predložiť argumenty. Sťažovateľ v konaní namietal znalecký posudok aj geometrický plán, s čím sa súdy nevysporiadali.

7. Vo vzťahu k napadnutému rozsudku najvyššieho súdu možno z obsahu podanej ústavnej sťažnosti vyvodiť tieto námietky:

a) najvyšší súd sa nevysporiadal so skutočnosťou, že pokiaľ súd odmietne dôkazy navrhované stranou sporu, zakladá to odvolací dôvod. Nie je pravdou, že sťažovateľ predložil na preukázanie svojich tvrdení iba dva dôkazy (kúpnopredajnú zmluvu z roku 1923 a geometrický plán z roku 1937), pričom poukazuje na svoje podania z 19. januára 2018 a 5. februára 2018. Najvyšší súd sa nevysporiadal s námietkou, že tieto dôkazy neboli okresným súdom vykonané;

b) nevyjadril sa ani k sťažovateľom predloženej judikatúre týkajúcej sa reálnej deľby;

c) vo vzťahu k záveru najvyššieho súdu, že v dovolaní nevymedzil právnu otázku a neoznačil žiadne rozhodnutie, sťažovateľ uvádza, že v čase uskutočnenej deľby bola prípustná reálna deľba aj mimo pozemkovej knihy, a odkazuje na rozhodnutie č. 911/1932 Úr. zb. rozhodnutí Najvyššieho súdu Československej republiky, rozhodnutie č. 1201/1933 Úr. zb. rozhodnutí Najvyššieho súdu Československej republiky a rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej socialistickej republiky č. 1 Cz 140/71 z 26. januára 1972. Sťažovateľ nadobudol výlučné vlastníctvo k sporným nehnuteľnostiam uhorským obyčajovým právom uznaným titulom reálnej deľby v zmysle rozhodnutia č. 911/1932 Úr. zb. Najvyššieho súdu Československej republiky.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Sťažovateľ sa podanou ústavnou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia jeho označených práv rozsudkom krajského súdu, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu o zrušení a vyporiadaní spoluvlastníctva k sporným nehnuteľnostiam a rozsudkom, ktorým najvyšší súd zamietol jeho dovolanie proti rozsudku krajského súdu.

9. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon

o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu:

10. Ústavný súd v úvode poukazuje na to, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za dodržiavanie základných práv a slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje, preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov.

11. Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovatelia sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môžu domôcť využitím im dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie. Za situácie, ak právny poriadok pripúšťa iné možnosti nápravy uplatnením riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku, nemožno sa domáhať ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom.

12. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ proti rozsudku krajského súdu podal dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) aj § 421 ods. 1 písm. a) CSP. V dovolaní namietal neprávny procesný postup spočívajúci v zmene právneho názoru krajského súdu bez nariadenia pojednávania a následné odmietnutie vykonať ním navrhované dôkazy okresným súdom (v rozpore napr. so sp. zn. 3 MCdo 20/2011), nedostatočnom odôvodnení (vrátane nevysporiadania sa s argumentáciou sťažovateľa), neprihliadaní na prejudiciálne riešenie otázky vlastníckeho práva sťažovateľa v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 5 C 325/1994. Vo vzťahu k nesprávnemu právnomu posúdeniu namietal, že krajský súd sa odklonil od rozhodovacej praxe týkajúcej sa podielového spoluvlastníctva publikovanej v úradnej zbierke rozhodnutí Najvyššieho súdu Československej republiky vo veciach občianskych z právnej oblasti Slovenska a Podkarpatskej Rusi – ročníky 1929 až 1939. Najvyšší súd sa v napadnutom rozsudku dovolacími námietkami sťažovateľa podľa § 420 písm. f) CSP zaoberal, keď konštatoval prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia, no po preskúmaní napadnutého rozsudku krajského súdu ho považoval za nedôvodné. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu možno vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP vyvodiť záver o jeho neprípustnosti (bod 14 napadnutého rozsudku).

13. Dovolacie námietky sťažovateľa (zhodujúce sa s argumentáciou obsiahnutou v ústavnej sťažnosti) preskúmal najvyšší súd ako súd dovolací. Z uvedeného dôvodu sa v sťažovateľovej veci uplatnil princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy. Preto ústavný súd v duchu zásady sebaobmedzenia (porov. II. ÚS 34/2022, IV. ÚS 98/2022, I. ÚS 68/2022) odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

14. Spôsob, akým sa najvyšší súd s dovolacími námietkami sťažovateľa vysporiadal, bude predmetom prieskumu v nasledujúcej časti tohto uznesenia.

III.2. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu:

15. Na úvod ústavný súd pripomína, že jeho úlohou nie je nanovo vyhodnocovať skutkové a právne okolnosti prípadu a nahradiť závery všeobecných súdov svojím vlastným názorom, ale presvedčiť sa, že závery všeobecných súdov nie sú prejavom svojvôle, ktorá by mohla mať za následok porušenie práv sťažovateľov. Pri uplatňovaní právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nemôže materiálne nahrádzať hodnotenie dôkazov vykonaných všeobecnými súdmi, ktorých sústava je od ústavného súdnictva oddelená na báze ústavnej regulácie. Len výnimočne za splnenia podmienok uvedených v predchádzajúcom bode môže hodnotenie dôkazov vykonaných všeobecnými súdmi podrobiť svojej právomoci, avšak výlučne v rovine kasačného prieskumu. Inak by sa v konaní o ústavnej sťažnosti dostával do pozície ďalšej inštancie všeobecného súdnictva, čo ústava nedovoľuje. Úlohou ústavného súdu nie je chrániť sťažovateľa pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné.

16. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 249/2022).

17. Do obsahu práva na súdnu ochranu nepochybne patrí aj ochrana, ktorá sa strane sporu poskytuje v dovolacom konaní. Charakter dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku nepriamo determinuje aj postavenie najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho, ktorý nemôže byť vnímaný ako tretia inštancia s právomocou preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu.

18. Keďže posudzovanie splnenia podmienok dovolacieho konania je zásadne v právomoci najvyššieho súdu, s ohľadom na argumentáciu sťažovateľa v ústavnej sťažnosti sa úloha ústavného súdu v tejto veci obmedzila na posúdenie, či právne závery, na základe ktorých najvyšší súd v časti zamietol a v časti odmietol dovolanie sťažovateľa, boli dostatočne odôvodnené a či boli výsledkom ústavne udržateľnej aplikácie noriem procesného práva najvyšším súdom v súlade s označenými článkami ústavy, listiny a dohovoru. V opačnom prípade by totiž ústavný súd nahrádzal právomoc najvyššieho súdu, čo nie je jeho úlohou.

19. Nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu sťažovateľ spája s nevysporiadaním sa s jeho dovolacou námietkou o nevykonaní ním navrhovaných dôkazov, ktoré by podľa názoru sťažovateľa boli spôsobilé preukázať reálnu deľbu sporných nehnuteľností v minulosti. Odhliadnuc od skutočnosti, že dovolací súd nie je súdom skutkovým, je dôležité k tejto časti dovolania uviesť, že najvyšší súd v bode 7 napadnutého rozsudku konštatoval, že v posudzovanom spore nezistil závažné deficity v dokazovaní (medzi ktoré patrí aj opomenutý

dôkazu). Vzhľadom na uvedené je potrebné v tejto časti poukázať na bod 21 v spojení s bodom 42 odôvodnenia rozsudku okresného súdu, z ktorých je zrejmé, že okresný súd návrhy sťažovateľa na doplnenie dokazovania zamietol z dôvodu prítomnosti záväzného právneho názoru krajského súdu o existencii podielového spoluvlastníctva medzi stranami sporu.

20. Z obsahu ústavnej sťažnosti, jej príloh a pripojeného spisu okresného súdu sp. zn. 19C/79/2001 je zrejmé, že práve záväzný právny názor vyslovený krajským súdom v zrušujúcom uznesení a tomu predchádzajúci postup sú jadrom námietok a argumentácie sťažovateľa naprieč konaním pred všeobecnými súdmi, ako aj tejto ústavnej sťažnosti. Na tomto mieste ústavný súd odkazuje na bod 9 napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, v ktorom najvyšší súd sťažovateľovi vyčerpávajúco ozrejmil, prečo zrušujúcim uznesením krajského súdu nemohlo dôjsť k porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivý proces.

21. V tejto súvislosti ústavný súd dopĺňa, že možnosť krajského súdu zrušiť napadnutý rozsudok okresného súdu mu vyplývala z § 221 ods. 1 písm. h) OSP. Rovnako ako § 226 OSP, tak aj v súčasnosti § 391 ods. 2 CSP výslovne upravuje viazanosť súdu prvej inštancie po zrušení veci a jej vrátení na ďalšie konanie a nové rozhodnutie právnym názorom odvolacieho súdu. Preto krajský súd pri zrušení rozsudku okresného súdu ani okresný súd po vrátení veci na ďalšie konanie a nové rozhodnutie nepostupovali v rozpore s citovanou relevantnou právnou úpravou, v dôsledku čoho absentuje príčinná súvislosť s porušením práv sťažovateľa. Postup a rozhodnutie súdu, ktoré vychádzajú z aplikácie konkrétnej zákonnej procesnoprávnej úpravy, totiž nemožno hodnotiť ako porušovanie základných práv a slobôd (I. ÚS 122/2021).

22. Okrem už uvedeného možno poukázať aj na § 120 ods. 4 OSP, ktoré bolo už v čase rozhodovania okresného súdu vyjadrením koncentrácie občianskeho súdneho konania, pokiaľ išlo o možnosť účastníkov predkladať skutočnosti a dôkazy. Koncentračná zásada (nazývaná aj zásada legálneho poriadku alebo eventuálna zásada), ktorá je charakteristická len pre sporové konanie, stavia do popredia procesnú zodpovednosť účastníkov konania a ich aktívny a zodpovedný prístup k povinnosti tvrdenia a dôkaznej povinnosti, pretože musia do istého, v zákone určeného momentu uviesť všetko (skutkové tvrdenia a dôkazy), na čom chcú postaviť svoj nárok, resp. poprieť nárok protistrany. Ak tak neurobia v zákonom určenej lehote (v zákonom určenej fáze konania), túto možnosť stratia. Koncentrácia konania tak eliminuje negatíva rôznych procesných taktík účastníkov a umožňuje súdu, aby do určitej lehoty skompletizoval skutkový aj dôkazový materiál (porov. Števček, M., Ficová, S. a kol. Občiansky súdny poriadok. I. diel. Komentár. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2012. 965 s.).

23. K námietkam sťažovateľa týkajúcim sa neunesenia jeho dôkazného bremena sa najvyšší súd vyjadril v bode 10.2. napadnutého rozsudku. V tejto súvislosti ústavný súd dopĺňa, že strana sporu musí uniesť dôkazné bremeno týkajúce sa jej tvrdenia; kto tvrdí, dokazuje (*affirmanti incumbit probatio*). Inak povedané, strana musí preukázať to, čo tvrdí, len potom môže súd zobrať jej tvrdenie za základ svojho rozhodnutia.

24. Nad rámec uvedeného ústavný súd odkazuje na bod 8 napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, v ktorom dostal sťažovateľ odpoveď aj na ním namietané právoplatné vyriešenie otázky zrušenia

podielového spoluvlastníctva reálnou deľbou v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 5 C 325/94.

25. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta aj záver najvyššieho súdu, že nešpecifikoval nijakú konkrétnu právnu otázku, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie krajského súdu a pri ktorej riešení sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu. Po oboznámení sa s dovolaním sťažovateľa, ktoré bolo prílohou ústavnej sťažnosti, ako aj súčasťou pripojeného spisu, ústavný súd uvádza, že sťažovateľ sa pri argumentácii nesprávneho právneho posúdenia veci zameril na tvrdenie o odklone od judikatúry publikovanej v Úradnej zbierke rozhodnutí Najvyššieho súdu Československej republiky vo veciach občianskych z právnej oblasti Slovenska a Podkarpatskej Rusi – ročníky 1929 až 1939, preto nepovažuje záver najvyššieho súdu o nešpecifikovaní právnej otázky za arbitrárny. Zároveň dopĺňa, že najvyšší súd nepovažoval rozsudok krajského súdu za nedostatočne odôvodnený (bod 10.1. napadnutého rozsudku), a odkazuje na bod 35 odôvodnenia rozsudku krajského súdu, v ktorom krajský súd reagoval na sťažovateľom navrhované uplatnenie záverov rozhodnutia č. 911/1932 Úr. zb. Najvyššieho súdu Československej republiky.

26. Postup v súdnom konaní, zisťovanie a hodnotenie skutkového stavu a výklad iných než ústavných predpisov a ich aplikácia sú pri riešení konkrétnych prípadov záležitosťou všeobecných súdov. Pamätajúc na to, že kritériom na rozhodovanie ústavného súdu musí byť najmä intenzita, akou malo byť zasiahnuté do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou zaručených základných práv alebo slobôd, a v spojitosti s tým zistenie, že v okolnostiach prípadu ide o zásah, ktorý zjavne viedol k obmedzeniu, resp. odopretiu základných práv alebo slobôd (porov. III. ÚS 314/2022), ústavný súd konštatuje, že v prejednávanej veci sa najvyšší súd neodmietol zaoberať opravným prostriedkom sťažovateľa, ktorým napadol rozsudok krajského súdu, ale jeho dovolanie riadne preskúmal, a keďže dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania vo vzťahu k nesprávne právnemu posúdeniu nezistil, resp. dospel k záveru o prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, no nepovažoval ho za dôvodné, sformuloval svoj právny záver o zamietnutí dovolania. O dovolaní sťažovateľa teda rozhodol spôsobom, ktorý mu právna norma prostredníctvom § 448 CSP vyslovene umožňuje (porov. m. m. I. ÚS 249/2022). Ústavný súd nezistil v napadnutom rozsudku nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo jeho arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti, a preto túto časť ústavnej sťažnosti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

27. Pokiaľ ide o prejav nespokojnosti sťažovateľa s napadnutými rozhodnutiami, ústavný súd poukazuje na to, že základné právo na súdnu a inú právnu ochranu nemožno stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a s právnym názorom strán sporu vrátane ich dôvodov a námietok. Procesný postoj strany sporu zásadne nemôže bez ďalšieho implikovať povinnosť všeobecného súdu akceptovať jej návrhy, procesné úkony a obsah opravných prostriedkov a rozhodovať podľa nich. Je však povinný na tieto procesné úkony primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným poriadkom, a to aj pri rešpektovaní druhu

civilného procesu, v ktorom strana sporu uplatňuje svoje nároky alebo sa bráni proti ich uplatneniu, prípadne štádia civilného procesu (I. ÚS 249/2022), čomu podľa názoru ústavného súdu učinili všeobecné súdy v danej kauze prebiehajúcej 22 rokov zadosť.

28. K nespokojnosti sťažovateľa so samotným spôsobom rozdelenia sporných nehnuteľností ústavný súd len v krátkosti dopĺňa, že prekážkou reálneho rozdelenia pozemku nie je skutočnosť, že po rozdelení možno jednotlivé pozemky užívať len s určitými obmedzeniami. Výsledkom delenia nemusí byť optimálne riešenie a skutočnosť, že pri budúcom užívaní pozemkov treba predpokladať s určitými faktickými alebo právnymi obmedzeniami, nie je významná, keďže k vzniku určitých obmedzení dochádza prakticky pri každom delení pozemku, a to už len z dôvodu zmenšovania veľkosti pozemku (porov. Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2019. s. 1093.).

29. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 29. novembra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu